

مدل‌یابی معادلات ساختاری اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر حل مسئله اجتماعی با میانجی‌گری توازن خود

۱. فاطمه سادات سپیده دم، ۲. حسین زارع*، ۳. سارا پاشنگ، ۴. خدیجه ابوالمعالی، ۵. مرجان حسین زاده تقوایی
 ۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، ۲. استاد گروه روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، ۳. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، ۴. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، ۵. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج
 (تاریخ وصول: ۹۷/۰۶/۰۴ - تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۲/۲۱)

Structural Equation Modeling of the Effect of Emotional Processing on Solving Social Problems Based on the Role of Self-balance Mediator

1. Fatemeh sadat Sepidehdam, 2. Hossein Zare*, 3. Sara Pashang, 4. Khadejeh Aboulmaali, 5. Marjan Hoseinzadeh Taghvai

1. Ph.D Student of Psychology, Islamic Azad University, Karaj Unit, 2. Professor of Psychology Group, Payame Noor University, 3. Assistant professor of Psychology Group, Islamic Azad University, Karaj Unit, 4. Assistant professor of Psychology Group, Islamic Azad University, Rodehen Unit, 5. Assistant professor of Psychology Group, Islamic Azad University, Karaj Unit.

(Received: Aug. 26, 2018 - Accepted: Mar. 12, 2019)

Abstract

Introduction: Explaining the effect of cognitive ability on the social problem-solving skills through Structural Equation Modelling (SEM) with the mediating role of self-balance was the overarching goal of this study. **Method:** The participants of study were 308 persons (188 female and 114 male). The participants were selected using the convenience sampling technique from the aircrew of Iran Air who were tested thereafter. To collect data, the following four questionnaires were used: Hardin's Integrated Self-Discrepancy Index (ISDI), Social Problem Solving Inventory-revised short-form by D'Zurilla, and Nezu, and Baker's Emotional Processing Scale. **Results:** The results show that all the components of emotional processing with the components of adaptive problem solving are negatively correlated with the components of non-adaptive problem solving and are positively correlated with the significance level of 0.01. Also, the quadruple components of self-balance are correlated positively and correlated positively with the components of non-adaptive problem solving components negatively and at a significant level of 0.01. The use of confirmatory factor analysis using AMOS 18.0 and Maximum Likelihood Estimation (ML) showed that the measurement model was fitted with the collected data as desirable and all the indicators of the measurement model had the power to measure the variables. The structural model like the measurement model is fitted with the collected data. **Conclusion:** According to the results of this research, Training and upgrading cognitive ability lead to improvement of the problem-solving skills of flight operations personnel. **Keywords:** Emotional Processing, social problem-solving, self-balance.

چکیده

مقدمه: این پژوهش به تبیین اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر الگوی حل مسئله اجتماعی بر اساس نقش میانجی‌گری توازن خود با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) می‌پردازد. **روش:** در این پژوهش ۳۰۸ شرکت‌کننده (۱۸۸ زن و ۱۱۴ مرد) حضور داشتند که به شیوه نمونه‌گیری در دسترس از بین کارکنان عملیات پرواز هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران مورد آزمون قرار گرفتند. جهت سنجش متغیرهای پژوهش از ۳ پرسشنامه، شاخص یکپارچه ناهم‌خوانی خود هاردین، مقیاس توانایی حل مسئله اجتماعی فرم کوتاه تجدید نظر شده دی‌زوریللا و نزو و مقیاس پردازش اطلاعات هیجانی باکر استفاده شده است. **یافته‌ها:** نتایج نشان می‌دهد که همه مؤلفه‌های پردازش هیجانی با مؤلفه‌های حل مسئله انطباقی به صورت منفی و با مؤلفه‌های حل مسئله غیر انطباقی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته‌اند. همچنین مؤلفه‌های چهارگانه توازن خود با مؤلفه‌های حل مسئله انطباقی به صورت مثبت و با مؤلفه‌های حل مسئله غیر انطباقی به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته‌اند. به کارگیری تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم افزار AMOS ۱۸/۰ و برآورد بیشینه احتمال (ML) نشان داد که مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده به صورت مطلوب برازش دارد و همه نشانگرهای مدل اندازه‌گیری از توان لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند. مدل ساختاری نیز همانند مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده برازش دارد. **نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج بدست آمده از این پژوهش آموزش و ارتقاء توانایی شناختی منجر به بهبود مهارت حل مسئله کارکنان عملیات پرواز می‌شود. **واژگان کلیدی:** پردازش هیجانی، حل مسئله اجتماعی، توازن خود.

Corresponding author: Hossein Zare

*نویسنده مسئول: حسین زارع

Email: h_zare@pnu.ac.ir

مقدمه

فرایند خطی و سلسله مراتبی است که هر مرحله نشانه‌هایی از مرحله دیگر درون خود دارد که به صورت زنجیروار به هم متصل هستند (زارع و برادران، ۱۳۹۳). تفاوت‌های مهمی بین مسائل وجود دارد. مسائل خوب تعریف شده^۳ مسائلی هستند که در آن تمام جوانب مسئله به خوبی مشخص است. مسائل خوب تعریف نشده^۴ مسائلی هستند که به درستی تعریف نشده‌اند. بسیاری از مسائل روزمره به خوبی تعریف نشده‌اند (زارع و فروزنده، ۱۳۹۱). حل مسئله اجتماعی^۵ فرایندی را شامل می‌شود، که شخص برای کشف و شناسایی پاسخ‌های مقابله‌ای سازگارانه و به منظور مواجه شدن با موقعیت مشکل‌زای خاص در زندگی روزمره تلاش می‌کند (دی روزیلا و نزو، ۲۰۰۱). حل مسئله اجتماعی یک فرایند رفتاری - شناختی معطوف به خود^۶ است که در طی آن فرد کوشش می‌کند راه حل‌های مؤثر و سازگارانه‌ای را برای موقعیت مشکل آفرین خاص که در زندگی روزمره با آن مواجه می‌شود شناسایی و کشف کند. در واقع حل مسئله اجتماعی یک فعالیت هدفمند، مجدانه و آگاهانه در نظر گرفته می‌شود و به عنوان یک پیامد شناختی

شناخت از کارکردهای مغز و ذهن می‌تواند تأثیر بسزایی بر همه ابعاد حیات انسان داشته باشد. موضوعاتی از این قبیل که انسان چگونه به درک، تشخیص و حل مسئله می‌پردازد در حوزه شناخت^۱ قابل بررسی هستند. برخی پژوهشگران (آیزیکو کین، ۲۰۱۰) شناخت را به دو حوزه شناخت پایه (توجه، ادراک و حافظه) و شناخت عالی یا تفکر (استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری) تقسیم می‌کنند (زارع و عبدالله زاده، ۱۳۹۱). همه انسان‌ها در زندگی روزمره خود به طور مداوم در حال حل مسئله^۲ هستند. برخی از این مسائل ساده هستند، ولی برخی دیگر به فعالیت‌های فکری پیچیده‌ای نیاز دارند. مسائل مهم زندگی چنانچه حل نشده باقی بمانند، ناکامی روانی ایجاد می‌کند. توانایی حل مسئله فرد را قادر می‌سازد تا به طور مؤثرتری مسائل زندگی را حل کند. حل مسئله عملی شناختی است که با بازشناسی مسئله آغاز و با طی مراحل که به پاسخ می‌انجامد ادامه می‌یابد. اکثر شکل‌های دیگر تفکر به نوعی حل مسئله هستند (آیزیک و کین، ۲۰۱۰). در واقع حل مسئله عبارتست از پردازش شناختی برای تبدیل موقعیت مفروض به موقعیت مطلوب، در حالی که شخص حل کننده برای حل آن به طور آماده روش واضحی ندارد (زارع و شریفی، ۱۳۹۷). حل مسئله یک

3. Well-defined problems
4. Ill-defined problems
5. Social problem solving
6. D'zurilla&Nezu
7. Self

1. Cognition
2. Problem Solving

دارند و چگونگی ارزیابی آنان از ظرفیت‌های حل مسئله خود را نشان می‌دهد (دیزوریل و نزو، ۲۰۰۳). دی زوریل و نزو دو عامل جهت‌گیری مثبت نسبت به مسئله^۴ (PPO) و جهت‌گیری منفی به مسئله^۵ (NPO) را مطرح می‌کنند. جهت‌گیری حل مسئله^۶، مؤلفه انگیزشی^۷ پردازش حل مسئله است که مجموعه عملیات نسبتاً ناپایداری از طرحواره‌های روان‌شناختی هیجانی باثباتی را شامل می‌شود، که بیان‌کننده آگاهی‌ها و ادراکات کلی فرد از مسائل روزمره خود و توانایی برای حل مشکلات است. این طرحواره‌ها می‌تواند عملکرد حل مسئله را در موقعیت‌های اختصاصی تسهیل یا بازداری کنند. حل مسئله واقعی به بررسی راه‌حل‌ها از طریق کاربرد تکنیک‌های حل مسئله اختصاصی اشاره دارد. مایدیو^۸ و همکاران (۲۰۰۰) با بررسی شواهد تجربی در ارتباط با حل مسئله، مدل پنج‌عاملی را طرح کردند. این مدل دو بعد جهت‌گیری حل مسئله (مثبت و منفی) و سه سبک پاسخ حل مسئله^۹ (منطقی، تکانشی - بی‌احتیاطی و اجتنابی) را شامل می‌شود. جهت‌گیری مثبت به حل مسئله^{۱۰}، به تلاش و پایداری و تعهد شخصی برای حل مشکلات

هدفمند یا عملیات مؤثر تلقی می‌شود (ابوالمعالی و همکاران، ۱۳۹۲). شواهد زیادی نشان‌دهنده این است که نقص در حل مسئله اجتماعی با آشفتگی روان‌شناختی به ویژه اختلال‌های محور یک رابطه دارد (مالیک^۱ و همکاران، ۲۰۰۶). با توجه به منطق زیست - اجتماعی زندگی انسان، مسائل مطرح برای انسان به طور چشم‌گیری ریشه و اساس اجتماعی دارند که انسان در مواجهه و به منظور حل مسائل ساده و پیچیده‌ای که همه روزه پیش رو دارد، باید از توانایی‌های خود و دیگران کمک بگیرد. حل مسئله در درون محیط اجتماعی طبیعی رخ می‌دهد و با مشکلات فردی و اجتماعی در ارتباط است (دیزوریل و نزو، ۲۰۰۷). حل مسئله یکی از فرایندهای شناختی^۲ درگیر در فرایند یادگیری انسان است (جاناسین^۳، ۲۰۱۱). مطالعات متعددی نشان داده‌اند که حل مسائل اجتماعی به عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌های شناختی و فراشناختی است (دزوریل و نزو، ۲۰۰۷). حل مسئله غالباً توسط دو فرایند کلی جهت‌گیری نسبت به مسئله و مهارت حل مسئله مشخص می‌شود. جهت‌گیری نسبت به مسئله به چگونگی توجه انسان به محیط اطراف اشاره دارد و تا حدی مدل شناختی - هیجانی ثابتی است که افراد نسبت به مسائل زندگی خودشان

4. positive problem orientation
5. Negative problem orientation
6. Orientation to problem-solving
7. Motivational
8. Maydeu
9. Problem-solving style
10. Positive approach to problem solving

1. Malik
2. Cognitive processes
3. Janassen

همراه تجارب هیجانی است (والنزا^۶ و اسکلینگو^۷، ۲۰۱۴). داده‌ها نشان می‌دهد که ناتوانی هیجانی و مشکلات اجتماعی شاخص‌های بهتری از آسیب‌ها (اختلالات) در زندگی روزمره افراد از سطح نشانه‌شناسی هستند که فی‌نفسه منجر به تأثیر منفی این مشکلات بر حیطه‌های تحصیلی، خانوادگی و شغل می‌گردد (مارگانسکا^۸ و همکاران، ۲۰۱۳). پردازش هیجانی نخستین بار توسط راجمن^۹ مطرح شده است. منظور راجمن از پردازش هیجانی، عبارت بود از فرآیندی که بدان وسیله، کاهش در پاسخ‌های هیجانی ایجاد می‌شود. عمده افراد با ناراحتی‌های روانی سازگار می‌شوند و به زندگی عادی خود ادامه می‌دهند یا به رفتارهای خود ادامه می‌دهند. یک تعداد عمده‌ای از افراد هم در سازگار شدن موفقیت آمیز شکست می‌خورند. راجمن (۱۹۸۰) پردازش هیجانی را فرآیندی می‌داند که به وسیله آن آشفتگی عاطفی جذب و به اندازه‌ای کاهش می‌یابد که تجارب و رفتارهای دیگر بدون اغتشاش می‌تواند صورت بگیرد. اما برخلاف راجمن، فوآ و کوزاک^{۱۰}، معتقد بودند که پردازش هیجانی شامل تلفیق اطلاعات جدید با ساختار حافظه از قبل موجود است که می‌تواند پاسخ عاطفی را

اشاره دارد. از طرف دیگر جهت‌گیری منفی به حل مسئله^۱، پاسخ‌های هیجانی - شناختی مختلفی است که گرایش کلی برای بررسی مشکل، به عنوان یک تهدید یا باور به حل ناپذیر بودن مشکلات است. حل مسئله منطقی^۲، بعد سازنده‌ای است که به منطق آگاهانه، نظام یافته و کاربرد کافی مهارت‌های حل مسئله سازگاران و مؤثر اشاره دارد. سبک تکانشی - بی‌احتیاطی^۳، بعد منفی و ناکارآمد حل مسئله است. فردی که این سبک را دارد فقط راه حل‌های معهودی را در نظر می‌گیرد و به شیوه تکانشی از اولین ایده رسیده به ذهن خود استفاده می‌کند و سرانجام سبک اجتنابی^۴ نیز بعد مختل‌کننده و ناکارآمد حل مسئله است که با انفعال، وابستگی، تعلل و مسامحه مشخص می‌شود. فردی که این سبک را دارد، در حل مسئله به جای مواجه شدن با مشکلات، از آن‌ها اجتناب می‌کند (مایدیو و همکاران، ۲۰۰۰). هیجان‌ها پدیده‌ای پیچیده و چندوجهی هستند. هیجان‌ات نقش اصلی را در ارتباطات انسانی فراهم می‌کنند و همچنین نیروی انگیزشی برای چه بهترین و چه بدترین رفتار در انسان هستند (دولان^۵، ۲۰۰۲). آن‌ها در تمامی فرآیندهای روانی حضور دارند، و هر فعالیت انسان (حتی آسیب‌شناسی روانی)

6. Valenza
7. Scilingo
8. Marganska
9. Ranchman
10. Foa & kozak

1. Negative orientation to problem solving
2. The logical problem solving
3. Impulsive problem solving style
4. Avoidant problem solving style
5. Dolan

آثار پژوهشی نشان داده‌اند که پردازش هیجانی می‌تواند بر شناخت اولویت داشته باشد. هیجان‌ات در مرحله‌ای از تکامل به عنوان ابزاری که موجودات زنده اهمیت شرایط خاصی را برای رفع نیازهای ضروری خود، تعیین می‌کنند، ظهور می‌کنند (والنزا، اسکلینگو^۱، ۲۰۱۴). آموزش پردازش هیجانی می‌تواند در افزایش مهارت‌های عاطفی برای کاهش آشفتگی و مشکلات هیجانی و روانی مؤثر باشد (مارتینی و همکاران^۲، ۲۰۱۰). باکر^۳ (۲۰۰۷)، پردازش هیجانی را در سه سطح تشخیص و تجربه، کنترل و بیان و پردازش ناکافی هیجان طبقه بندی کرد و معتقد است پردازش هیجانی در هر یک از این سه سطح می‌تواند با نقصان روبه‌رو شود. این سه سطح شامل هشت سبک است. سبک‌های مربوط به تشخیص و تجربه هیجانی شامل؛ فقدان همسویی^۴، ناموزونی^۵، برون‌سازی^۶، سبک‌های های مربوط به کنترل و بیان هیجان‌ات شامل؛ سرکوب^۷، تجزیه^۸، اجتناب^۹ و عدم کنترل^{۱۰} و سبک مربوط به پردازش ناکافی هیجان‌ات شامل مزاحمت است. پژوهش‌ها نشان دهنده روابط قابل توجه بین ابعاد هیجانی با توانایی حل

کاهش و یا افزایش دهد. پردازش هیجانی به طور خود به خود در تمام عمر به وقوع می‌پیوندد و با تجارب زندگی کاهش یا افزایش می‌یابد (فوا و کوزاک، ۱۹۸۶). راجمن پردازش هیجانی را فرایندی می‌داند که از طریق آن اغتشاش‌های عاطفی جذب شده و سپس رو به کاهش می‌گذارند. به طوری که سایر تجارب و رفتارها بتوانند بدون پریشانی صورت گیرند. اگر یک اغتشاش عاطفی به طور رضایت بخش جذب شود، بعضی از نشانه‌ها ظاهر خواهند شد. این نشانه‌ها به طور متناوب ظاهر می‌شوند و ممکن است به صورت مستقیم و آشکارا و یا غیرمستقیم و ناآشکار باشند. تداوم و یا برگشت مجدد نشانه‌های مزاحم فعالیت عاطفی (از قبیل وسواس‌ها، کابوس‌ها، فشار تکلم، هراس‌ها، ابزار عاطفی نامتناسب و افراطی) نشانه اصلی غیررضایت بخش بودن پردازش هیجانی است. نشانه‌های غیرمستقیم شامل ناتوانی در تمرکز بر تکالیف دستی، بی‌قراری افراطی و تحریک پذیری است. از موارد فوق چنین استنباط می‌شود که وقوف بر ناکامی در پردازش هیجانی راحت تر از آگاهی از موفق بودن آن است. زمانی می‌توان از پردازش موفق هیجانی سخن گفت که شخص بتواند بدون اغتشاش و ناراحتی هیجانی در مورد رویدادهای هیجانی به راحتی سخن بگوید، ببیند، بشنود و یادآوری نماید (راجمن، ۱۹۸۰). بسیاری از

1. Valenza & skingo
2. Martini
3. Bakar
4. Lack of attunement
5. Discordant
6. Externalized
7. Suppression
8. Dissociation
9. Avoidance
10. Uncontrolled

الزام و اجبار فرد برای دست یافتن به صفات و ویژگی‌هایی خاص است.

نظریه خودناهمخوانی هیگینز (۱۹۸۷) به فاصله موجود بین خودواقعی فرد با دو نوع خودآرمانی و خودبایدی اشاره دارد که بر این اساس دو نوع خودناهمخوانی از یکدیگر متمایز می‌گردد؛ ۱- خودناهمخوانی واقعی / آرمانی^{۱۲}، که نشانگر میزان فاصله بین خود واقعی فرد با خود آرمانی او است و ۲- خود ناهمخوانی واقعی / بایدی^{۱۳}، که میزان فاصله بین خود واقعی فرد با خود بایدی وی را نشان می‌دهد. این نظریه دارای دو پیش‌بینی اساسی است. ۱- خودناهمخوانی واقعی / آرمانی صرفاً با افسردگی همراه است. از نظر هیگینز (۱۹۸۹) ناهمخوانی زیاد بین خودواقعی و خودآرمانی باعث می‌شود که شخص در رسیدن به اهداف و آرمان‌هایش احساس شکست کند. این نوع خودناهمخوانی فرد را نسبت به احساسات ملال‌آوری مانند افسردگی و ناامیدی آسیب‌پذیر می‌سازد. ۲- خودناهمخوانی واقعی / بایدی صرفاً اضطراب را به دنبال دارد یعنی باعث نگرانی در شخص می‌شود که نتواند انتظارات را برآورده کند. در نتیجه، احساس تخطی از وظیفه، آسیب‌پذیری فرد را در مقابل احساسات آشفته‌واری چون اضطراب و ترس از مجازات افزایش می‌دهد. پژوهشگران دیگری که در این زمینه فعال

مسئله است (سالیس^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). از نظر راجرز خود یک نیاز اساسی مثبت است (چان^۲، ۱۹۹۷). راجرز دو اصطلاح را به طور متداول به کار برده است: خود واقعی^۳ و خود ایده آل^۴. انواع خودها تا دوره‌های رشدی مختلفی مانند جوانی و میانسالی، همگی می‌توانند زندگی یک فرد را دگرگون سازند. بنابراین میزان ناهمخوانی خود^۵ در چرخه زندگی متغیر است (جوهانسون^۶، ۲۰۰۳). تاکنون سنجش خودناهمخوانی در حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی و روان‌شناختی برای پیش‌بینی حرمت خود، پیشرفت تحصیلی، سوء استفاده از مواد مخدر و مشروبات الکلی به کار رفته است (براچ، رایوت و لورانتی^۷، ۲۰۰۰). هیگینز^۸ (۱۹۸۷) در قالب شناختی سه حیطه از باورهای مربوط به خود را برای درک تجربه هیجانی مهم می‌داند. خودواقعی^۹، که ادراک فرد نسبت به صفات و ویژگی‌های خویش است؛ خودآرمانی^{۱۰}، که شامل آرزوها و تمایلات فرد برای دست‌یابی به صفات مورد نظر است؛ و خودبایدی^{۱۱} که بیانگر احساس

1. Salish
2. Chan
3. Actual-Self
4. Ideal-Self
5. Self discrepancy
6. Johanson
7. Bruch, Rivet & Laurenti
8. Higgins, E. T.
9. Actual self
10. Ideal self
11. Ought self

12. Actual-ideal self discrepancy
13. Actual- ought self discrepancy

که ابتدا خود ارتباط عمیقی به صورت شناختی در نمایش دیگران نسبت به شخص در ذهن دارد و دوم این که این ارتباط ممکن است از طرف خود ایده‌آل و بایدی گسترش یابد و سوم، خود واقعی و ایده‌آل ارتباط زیادی با هیجان‌های منفی و افسردگی دارند. نظریه ناهمخوانی خود برای اولین بار هیجات خاص مختص به اثرات این ناهمخوانی را مورد مطالعه قرار می‌دهد (هیگینز، ۱۹۸۷). بنابر پژوهش‌های انجام شده و مطابق با نظریه ناهمخوانی خودها (هیگینز، ۱۹۸۷)، عدم تطابق بین خودواقعی^۶ ادراک شده فرد و آنچه به عنوان خود استانداردها^۷ برای خویش در نظر می‌گیرد، پیامدهای ناخوشایند روانی و عاطفی ایجاد می‌کند (باک^۸، ۲۰۱۴). همچنین نظریه ناهمخوانی خودها بیان می‌کند که چگونه باورهای ناسازگار در مورد خود، انواع مختلف احساسات و عواطف منفی را ایجاد می‌کنند (استیونز^۹ و همکاران، ۲۰۱۳).

روش

جامعه آماری در این پژوهش کلیه کارکنان عملیات پرواز هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۷ است. در این پژوهش ۳۰۸ شرکت‌کننده حضور داشتند که ۱۸۸ نفر از شرکت‌کنندگان زن و ۱۱۴ نفر مرد بودند. که

بوده‌اند، جنبه‌های دیگری از خود را گسترش داده‌اند و پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام داده‌اند. این پژوهش‌ها بر تمایز بین خود واقعی، خود ایده‌آل و خود بایدی^۱ تأکید داشته‌اند (ویلسون^۲، ۱۹۶۲؛ هیگینز^۳، ۱۹۸۷). زمانی که فرد بین آنچه که هست و آنچه که دوست دارد باشد، فاصله زیادی احساس می‌کند، دچار ناراحتی‌ها و مشکلات روان‌شناختی از جمله اضطراب و افسردگی می‌شود (هیگینز، ۱۹۸۷). پژوهش‌ها به صورتی کاملاً شفاف نشان می‌دهند که مقایسه بین جنبه‌های دو حالت از خود به صورت اساسی در جریان روابط بین افراد مؤثر است. چنین مقایسه‌ای بر پایه ارزیابی فاصله هر کدام از خود واقعی و فعلی فرد است (هیگینز، ۱۹۸۹). هر فردی بر اساس الگوهای خاصی از ناهمخوانی بین جنبه‌هایی از خود پیامدهای هیجانی متفاوتی را ادراک می‌کنند. این پیامدهای هیجانی افراد را در درون رابطه برای رفتار به روش‌های متفاوتی برانگیخته می‌کند به طوری که در این نظریه عاطفه و احساسات و تعارضات خود و ناهمگنی‌هایش مسئله و مشکلات عاطفی تولید می‌کند (آدلر^۴، ۱۹۶۴). واتسون، بریان، تراش^۵ (۲۰۱۰) در مطالعه بر روی خود و رابطه آن با اطرافیان نشان دادند

6. Actual self
7. Self- standards
8. Baak
9. Stevens

1. Ought-self
2. Wilson
3. Higgins
4. Adler
5. Watson, Bryan & Thrash

فاطمه سادات سپیده دم و همکاران: مدل یابی معادلات ساختاری اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر حل مسئله اجتماعی ...

عاطفی و رفتاری به موقعیت حل مسئله در زندگی واقعی طراحی شده است.

ضریب آلفای کرونباخ مقیاس‌های این پرسشنامه در نمونه آمریکایی از ۰/۴۵ تا ۰/۹۱ و در نمونه اسپانیایی ۰/۴۶ تا ۰/۸۵ گزارش شده است. میانگین این ضرایب در دو نمونه اسپانیایی و آمریکایی در دامنه‌ای از ۰/۵۸ تا ۰/۸۰ است. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه و خرده مقیاس‌های آن را از ۰/۷۶ تا ۰/۹۲ در جامعه سالم بدست آوردند. در مطالعه دیگری ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۹ بدست آمد (ابوالقاسمی و کیامرثی، ۱۳۸۷).

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش شامل مؤلفه‌های پردازش هیجانی (سرکوبی هیجانی، هیجانات تنظیم نشده، فقر تجربه هیجانی، هیجانات غیر پردازش شده و اجتناب هیجانی)، توازن خود (خود ایده‌آل فردی، خود بایدی فردی، خود ایده‌آل دیگری و خود بایدی دیگری)، حل مسئله انطباقی (جهت-گیری مثبت و حل منطقی مسئله) و حل مسئله غیر انطباقی (جهت‌گیری منفی، سبک اجتنابی و سبک تکانشی/بی‌دقتی) را نشان می‌دهد.

به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و مورد آزمون قرار گرفتند. میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان به ترتیب ۳۶/۵۰ ± ۹/۲۵ بود. جهت سنجش متغیرهای پژوهش از ۳ پرسشنامه مقیاس پردازش هیجانی باکر (۲۰۰۷) که ضرایب آلفای کرونباخ و بازآزمایی این مقیاس به ترتیب ۰/۹۲ و ۰/۷۹ گزارش شده است. لطفی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی مقدماتی ضریب همبستگی این مقیاس را با مقیاس تنظیم هیجان ۰/۵۴- به‌دست آورد ($p < ۰/۰۱$). شاخص یکپارچه ناهمخوانی خود، که بر اساس نظریه هیگینز (۱۹۸۷) توسط هاردین^۱ (۲۰۰۲) ساخته شد، دارای چهار زیرمقیاس ناهمخوانی خود واقعی / ایده‌آل شخصی، ناهمخوانی خود واقعی / بایدی شخصی، ناهمخوانی خود واقعی / ایده‌آل دیگران، ناهمخوانی خود واقعی / بایدی دیگران است. هاردین و لیونگ^۲ (۲۰۰۵) پایایی زیرمقیاس‌های خودناهمخوانی را از ۰/۷۳ تا ۰/۸۸ در نژادها و ملیت‌های مختلف گزارش کرده‌اند. پایایی آلفای کرونباخ کل مقیاس برابر ۰/۹۰ و پایایی زیرمقیاس‌ها از ۰/۷۷ تا ۰/۸۵ گزارش شده است (میرزاحسینی، ۱۳۸۷). مقیاس توانایی حل مسئله اجتماعی فرم کوتاه تجدید نظر شده که توسط دیزوریللا، نزو (۲۰۰۲)، جهت اندازه‌گیری پاسخ‌های شناختی،

1. Hardin
2. Leong

جدول ۱. ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
پردازش هیجانی - سرکوبی هیجانی	-													
پردازش هیجانی - هیجان‌ات تنظیم نشده	۰/۲۱ ^{oo}	-												
پردازش هیجانی - فقر تجربه هیجانی	۰/۴۹ ^{oo}	۰/۴۰ ^{oo}	-											
پردازش هیجانی - هیجان‌ات غیر پردازش شده	۰/۳۴ ^{oo}	۰/۴۷ ^{oo}	۰/۵۲ ^{oo}	-										
پردازش هیجانی - اجتناب هیجانی	۰/۲۰ ^{oo}	۰/۴۳ ^{oo}	۰/۳۶ ^{oo}	۰/۲۹ ^{oo}	-									
توازن خود - خود ایده ال فردی	-۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۱۴ ^{oo}	-۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۳۲ ^{oo}	-۰/۲۱ ^{oo}	-								
توازن خود - خود بایدی فردی	-۰/۲۶ ^{oo}	-۰/۱۶ ^{oo}	-۰/۲۳ ^{oo}	-۰/۲۵ ^{oo}	-۰/۱۹ ^{oo}	۰/۴۷ ^{oo}	-							
توازن خود - خود ایده ال دیگری	-۰/۲۱ ^{oo}	-۰/۲۹ ^{oo}	-۰/۲۹ ^{oo}	-۰/۳۵ ^{oo}	-۰/۲۲ ^{oo}	۰/۴۴ ^{oo}	۰/۴۲ ^{oo}	-						
توازن خود - خود بایدی دیگری	-۰/۲۶ ^{oo}	-۰/۱۹ ^{oo}	-۰/۲۸ ^{oo}	-۰/۲۷ ^{oo}	-۰/۱۸ ^{oo}	۰/۴۶ ^{oo}	۰/۵۸ ^{oo}	۰/۵۹ ^{oo}	-					
حل مسئله - انطباقی - جهت گیری مثبت	-۰/۲۳ ^{oo}	-۰/۲۲ ^{oo}	-۰/۳۱ ^{oo}	-۰/۳۴ ^{oo}	-۰/۲۰ ^{oo}	۰/۳۵ ^{oo}	۰/۴۰ ^{oo}	۰/۳۶ ^{oo}	۰/۳۵ ^{oo}	-				
حل مسئله - انطباقی - حل منطقی	-۰/۱۷ ^{oo}	-۰/۲۴ ^{oo}	-۰/۲۷ ^{oo}	-۰/۲۵ ^{oo}	-۰/۱۵ ^{oo}	۰/۳۳ ^{oo}	۰/۳۹ ^{oo}	۰/۳۶ ^{oo}	۰/۴۱ ^{oo}	۰/۵۹ ^{oo}	-			
حل مسئله غیر انطباقی - جهت گیری منفی	۰/۳۹ ^{oo}	۰/۳۵ ^{oo}	۰/۴۵ ^{oo}	۰/۴۰ ^{oo}	۰/۳۴ ^{oo}	-۰/۳۴ ^{oo}	-۰/۳۹ ^{oo}	-۰/۳۵ ^{oo}	-۰/۳۶ ^{oo}	-۰/۴۴ ^{oo}	-۰/۳۷ ^{oo}	-		

فاطمه سادات سپیده دم و همکاران: مدل یابی معادلات ساختاری اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر حل مسئله اجتماعی ...

حل مسئله غیر انطباقی - سبک اجتنابی	۰/۲۱**	۰/۲۹**	۰/۲۷**	۰/۳۱**	۰/۲۰**	-۰/۲۹**	-۰/۲۷**	-۰/۲۷**	-۰/۳۳**	-۰/۳۴**	-۰/۳۵**	۰/۵۲**	-
حل مسئله غیر انطباقی - سبک تکانشی/بی دقتی	۰/۲۵**	۰/۳۶**	۰/۳۸**	۰/۳۶**	۰/۳۰**	-۰/۳۶**	-۰/۳۴**	-۰/۴۱**	-۰/۴۰**	-۰/۲۴**	-۰/۲۸**	۰/۵۲**	۰/۴۹**
میانگین	۱۲/۰۷	۱۱/۸۷	۱۲/۸۹	۱۳/۴۱	۱۳/۱۸	۳/۳۱	۳/۵۸	۳/۱۹	۳/۳۰	۱۷/۱۷	۱۶/۸۹	۱۱/۰۷	۷/۹۲
انحراف استاندارد	۴/۵۸	۳/۰۲	۳/۵۶	۴/۲۶	۳/۲۴	۰/۹۱	۰/۸۵	۰/۸۷	۰/۸۲	۳/۹۰	۴/۰۰	۳/۹۹	۲/۹۴

$P^{**} > 0.01$ و $P^* > 0.05$

جدول ۱ نشان می‌دهد که همه مؤلفه‌های پردازش هیجانی با مؤلفه‌های حل مسئله منفی و با مؤلفه‌های حل مسئله غیر مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته بودند.

جدول ۱ نشان می‌دهد که همه مؤلفه‌های پردازش هیجانی با مؤلفه‌های حل مسئله انطباقی به صورت منفی و با مؤلفه‌های حل مسئله غیر انطباقی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۱ همبسته‌اند. همچنین

جدول ۲. کشیدگی، چولگی، عامل تورم واریانس و ضریب تحمل متغیرهای پژوهش

تورم واریانس (VIF)	ضریب تحمل	کشیدگی	چولگی	متغیر
۱/۵۱۰	۰/۶۶۲	-۰/۸۰۵	۰/۳۰۸	پردازش هیجانی - سرکوبی هیجانی
۱/۵۰۱	۰/۶۶۶	-۰/۲۶۳	-۰/۰۶۱	پردازش هیجانی - هیجان‌ات تنظیم نشده
۱/۸۵۸	۰/۵۳۸	-۰/۳۰۴	-۰/۱۱۳	پردازش هیجانی - فقر تجربه هیجانی
۱/۷۷۶	۰/۵۶۳	-۰/۴۷۱	-۰/۲۱۵	پردازش هیجانی - هیجان‌ات غیر پردازش شده
۱/۳۶۴	۰/۷۳۳	-۰/۱۹۵	-۰/۲۹۳	پردازش هیجانی - اجتناب هیجانی
۱/۶۶۷	۰/۶۰۰	-۰/۴۳۳	-۰/۱۸۸	توازن خود - خود ایده‌آل فردی
۱/۸۲۴	۰/۵۴۸	۰/۳۳۵	-۰/۶۴۹	توازن خود - خود بایدی فردی
۱/۷۴۸	۰/۵۷۲	-۰/۰۵۸	-۰/۱۹۶	توازن خود - خود ایده‌آل دیگری
۲/۰۰۶	۰/۴۹۹	۰/۰۵۵	-۰/۳۷۰	توازن خود - خود بایدی دیگری
متغیر ملاک	متغیر ملاک	-۰/۳۴۳	-۰/۲۶۷	حل مسئله انطباقی - جهت‌گیری مثبت
متغیر ملاک	متغیر ملاک	-۰/۲۰۷	-۰/۳۴۵	حل مسئله انطباقی - حل منطقی
متغیر ملاک	متغیر ملاک	۰/۰۷۲	۰/۷۴۱	حل مسئله غیر انطباقی - جهت‌گیری منفی
متغیر ملاک	متغیر ملاک	۰/۵۸۰	۰/۵۹۹	حل مسئله غیر انطباقی - سبک اجتنابی
متغیر ملاک	متغیر ملاک	-۰/۴۸۶	۰/۱۶۳	حل مسئله غیر انطباقی - سبک تکانشی/بی دقتی

ارزیابی مفروضه همخطی بودن مقادیر عامل تورم

برای ارزیابی برقراری/عدم برقراری مفروضه‌های نرمال بودن توزیع داده‌ها مقادیر کشیدگی و چولگی و برای

خود ایده‌ال فردی، خود بایدی فردی، خود ایده‌ال دیگری و خود بایدی دیگری، متغیر مکنون حل مسئله انطباقی به وسیله نشانگرهای جهت‌گیری مثبت و حل منطقی مسئله و متغیر مکنون حل مسئله غیر انطباقی به وسیله نشانگرهای جهت‌گیری منفی، سبک اجتنابی و سبک تکانشی/بی‌دقتی سنجیده می‌شود. به کارگیری تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم افزار AMOS ۲۰/۱۸ و برآورد بیشینه احتمال (ML) نشان داد که مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده به صورت مطلوب برازش دارد. $(\chi^2(N = 308, df=71) = 0/941, CFI^7 = 0/958, GFI^8 = 0/912, AGFI^9 = 0/953, RMSEA^{10} = 0/070)$

جدول ۳ بار عاملی، خطای استاندارد و نسبت بحرانی را برای هر یک از نشانگرهای متغیرهای مکنون پردازش اطلاعات هیجانی، توازن خودها، حل مسئله انطباقی و حل مسئله غیر انطباقی نشان می‌دهد. جدول ۳ نشان می‌دهد که بالاترین بار عاملی متعلق به نشانگر جهت‌گیری منفی ($\beta=0/795$) حل مسئله غیر انطباقی و پایین‌ترین بار عاملی متعلق به نشانگر اجتناب هیجانی ($\beta=0/325$) پردازش شناختی هیجان است. به عبارت دیگر همه بارهای عاملی بالاتر از ۰/۳۲ بوده و بنابراین همه نشانگرهای مدل اندازه‌گیری از توان لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند.

واریانس (VIF)^۱ و ضریب تحمل^۲ متغیرهای پیش‌بین مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۲ قابل مشاهده است.

ارزیابی شاخص‌های کشیدگی و چولگی در جدول ۲ نشان می‌دهد که توزیع داده‌های تک متغیری در پژوهش حاضر نرمال است، زیرا که شاخص‌های مربوط به چولگی و کشیدگی هیچ کدام از متغیرهای پژوهش خارج از محدود $2 \pm$ نیست. همچنین ارزیابی مقادیر ضریب تحمل و تورم واریانس نشان می‌دهد که مفروضه هم خطی بودن در بین متغیرهای پیش‌بین برقرار است. زیرا که ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پیش‌بین به ترتیب بزرگتر از ۰/۱ و کوچک‌تر از ۱۰ بود (رک میرز، گوارینو و گامست^۳، ۲۰۰۶). لازم به توضیح است که بررسی مقادیر کشیدگی و چولگی اطلاعات مربوط به «فاصله مهلنوبایس (D)» و بررسی نمودار پراکندگی واریانس‌های «استاندارد شده خطاها» نشان داد که مفروضه‌های نرمال بودن توزیع داده‌های چند متغیری و همگنی واریانس‌ها نیز در بین داده‌های پژوهش حاضر برقرار است. برای آزمون فرضیه‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. در مدل اندازه‌گیری پژوهش حاضر چنین فرض شده بود که متغیر مکنون پردازش هیجانی به وسیله نشانگرهای سرکوبی هیجانی، هیجانات تنظیم نشده، فقر تجربه هیجانی، هیجانات غیر پردازش شده و اجتناب هیجانی، متغیر مکنون توازن خود به وسیله نشانگرهای

6. Maximum Likelihood
7. Comparative fit index
8. Goodness of fit index
9. Adjusted Goodness of fit index
10. Root Mean Square Error of Approximation

1. Variance inflation factor
2. Tolerance
3. Meyers, Gamest & Goarin
4. Mahalanobis distance (D)
5. Standardized residuals

فاطمه سادات سپیده دم و همکاران: مدل یابی معادلات ساختاری اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر حل مسئله اجتماعی ...

به برابری تعداد متغیرهای مشاهده شده، متغیرهای مکنون و درجات آزادی در مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری، شاخص‌های برازندگی مشابهی برای مدل ساختاری به دست آمد و چنین نتیجه‌گیری شد که مدل ساختاری نیز همانند مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده برازش دارد. جدول ۴ ضرایب مسیر بین پردازش اطلاعات هیجانی، توازن خودها و حل مسئله انطباقی و حل مسئله غیرانطباقی را نشان می‌دهد.

به دنبال اطمینان از برازش مطلوب مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده، مدل ساختاری پژوهش با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد آزمون قرار گرفت.

در این مدل چنان فرض شده بود که پردازش اطلاعات هیجانی هم به صورت مستقیم و هم با میانجیگری توازن خودها بر حل مسئله انطباقی و حل مسئله غیر انطباقی اثر دارد. منطبق بر انتظار و با توجه

جدول ۳. پارامترهای مدل اندازه‌گیری پژوهش در تحلیل عاملی تأییدی

t	SE	β	b	متغیر مکنون - نشان‌گر
		۰/۵۳۴	۱	پردازش هیجانی - سرکوبی هیجانی
۷/۲۷**	۰/۰۹۸	۰/۵۷۸	۰/۷۱۴	پردازش هیجانی - هیجان‌ات تنظیم نشده
۸/۲۹**	۰/۱۳۰	۰/۷۳۷	۱/۰۷۵	پردازش هیجانی - فقر تجربه هیجانی
۸/۱۸**	۰/۱۵۲	۰/۷۱۴	۱/۲۴۶	پردازش هیجانی - هیجان‌ات غیر پردازش شده
۶/۷۰**	۰/۱۰۱	۰/۵۱۱	۰/۶۷۷	پردازش هیجانی - اجتناب هیجانی
		۰/۶۴۲	۱	توازن خود - خود ایده ال فردی
۹/۸۸**	۰/۱۰۴	۰/۷۰۴	۱/۰۲۵	توازن خود - خود بایدی فردی
۹/۷۸**	۰/۱۰۷	۰/۶۹۴	۱/۰۴۱	توازن خود - خود ایده ال دیگری
۱۰/۵۹**	۰/۱۰۴	۰/۷۸۲	۱/۱۰۱	توازن خود - خود بایدی دیگری
		۰/۶۴۲	۱	حل مسئله غیر انطباقی - سبک اجتنابی
۹/۶۴**	۰/۱۳۷	۰/۶۹۲	۱/۳۲۴	حل مسئله غیر انطباقی - سبک تکانشی/بی دقتی
۱۰/۴۷**	۰/۱۶۰	۰/۷۹۵	۱/۶۷۹	حل مسئله غیر انطباقی - جهت گیری منفی
		۰/۷۷۵	۱	حل مسئله انطباقی - جهت گیری مثبت
۹/۹۰**	۰/۱۰۲	۰/۷۶۲	۱/۰۰۸	حل مسئله انطباقی - حل منطقی

$P < ۰/۰۱^{**}$

شده، بنابراین خطای استاندارد و نسبت بحرانی آن‌ها محاسبه نشده است.

نکته: بارهای عاملی استاندارد نشده مربوط به نشانگرهای سرکوبی هیجانی، خود ایده‌ال فردی، سبک اجتنابی و جهت‌گیری مثبت با عدد ۱ تثبت

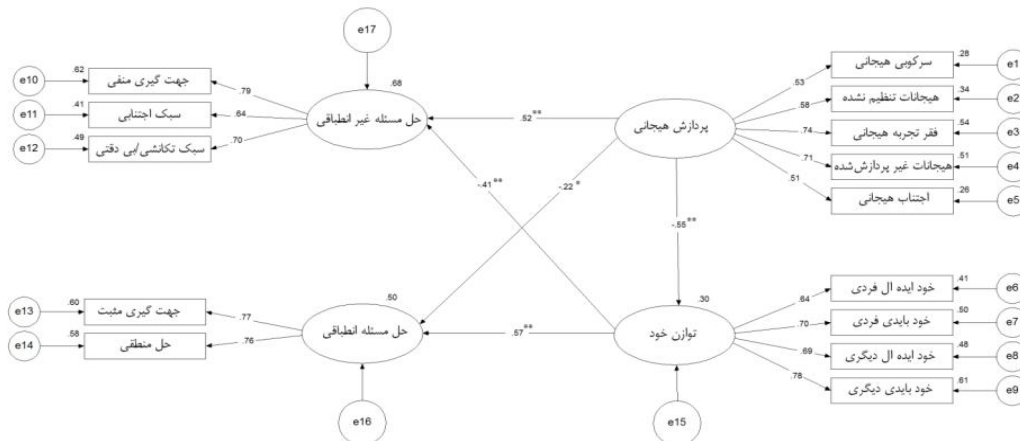
جدول ۴. ضرایب مسیر کل، مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

حل مسئله غیرانطباقی				حل مسئله انطباقی				مسیرها	
sig	β	S.E	b	sig	β	S.E	b		
۰/۰۰۱	۰/۷۴۸	۰/۱۱۰	۰/۷۷۹	۰/۰۰۱	-۰/۵۲۸	۰/۱۰۴	-۰/۶۶۲	پردازش شناختی	اثر کل
۰/۰۰۱	۰/۵۱۹	۰/۱۱۰	۰/۵۴۱	۰/۰۳۷	-۰/۲۱۶	۰/۱۲۳	-۰/۲۷۱	پردازش شناختی	اثر مستقیم
۰/۰۰۱	-۰/۴۱۵	۰/۴۵۱	-۱/۸۰۴	۰/۰۰۱	۰/۵۶۵	۰/۵۸۰	۲/۹۶۱	توازن خودها	
۰/۰۰۱	۰/۲۲۹	۰/۰۷۱	۰/۲۳۸	۰/۰۰۱	-۰/۳۱۱	۰/۰۸۶	-۰/۳۹۱	پردازش شناختی	اثر غیر مستقیم

با حل مسئله انطباقی ($\beta=-۰/۳۱۱, P<۰/۰۱$) منفی و با حل مسئله غیر انطباقی ($\beta=۰/۲۲۹, P<۰/۰۱$) مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است. این یافته بیانگر آن است که توازن خودها اثر پردازش شناختی هیجان بر حل مسئله انطباقی را به صورت منفی و بر حل مسئله غیر انطباقی را به صورت مثبت و معنادار میانجیگری می‌کند.

شکل ۱ روابط بین پردازش اطلاعات هیجانی، توازن خودها و حل مسئله انطباقی و حل مسئله غیر انطباقی را نشان می‌دهد.

جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب مسیر کل بین پردازش اطلاعات هیجانی با حل مسئله انطباقی ($\beta=-۰/۵۲۸, P<۰/۰۱$) منفی و با حل مسئله غیر انطباقی ($\beta=۰/۷۴۸, P<۰/۰۱$) مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است. همچنین ضریب مسیر بین توازن خود با حل مسئله انطباقی ($\beta=۰/۵۶۵, P<۰/۰۱$) مثبت و با حل مسئله غیر انطباقی ($\beta=-۰/۴۱۵, P<۰/۰۱$) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب مسیر غیر مستقیم بین پردازش اطلاعات هیجانی

شکل ۱. روابط بین پردازش اطلاعات هیجانی، توازن خودها و حل مسئله انطباقی و حل مسئله غیر انطباقی

همچنان که در شکل فوق ملاحظه می‌شود مجموع مجزور همبستگی‌های چندگانه برای بعد غیر انطباقی حل مسئله برابر با ۰/۶۸ و برای بعد انطباقی آن برابر با ۰/۵۰ به دست آمده است. این یافته بیانگر آن است که پردازش

اطلاعات هیجانی و توازن خود در مجموع ۶۸ درصد از واریانس بعد غیر انطباقی حل مسئله و ۵۰ درصد از واریانس بعد انطباقی آن را تبیین می‌کنند.

نتیجه‌گیری و بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مدل اندازه‌گیری با داده‌های گردآوری شده به صورت مطلوب برازش دارد و همه نشانگرهای مدل اندازه‌گیری از توان لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند. این یافته بیانگر آن است که توازن خودها اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر حل مسئله انطباقی را به صورت منفی و بر حل مسئله غیر انطباقی را به صورت مثبت و معنادار میانجی‌گیری می‌کند. نتایج بدست آمده همسو با یافته‌های پژوهش زارع و همکاران (۱۳۹۶) است که نشان دادند افراد افسرده در حل مسئله راه‌های ناکارآمدی را نسبت به افراد مضطرب و سالم به کار می‌گیرند. افراد افسرده به دلیل خلق منفی و نقص در کارکردهای اجرایی، در بازیابی خاطرات سرگذشتی به طور اختصاصی دچار مشکل می‌شوند و این مشکل در بازیابی، حل مسائل آن‌ها را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و باعث می‌شود که راه‌های کمتر مؤثری را تولید کنند (زارع و همکاران، ۱۳۹۷). می‌توان ادعان داشت که با رشد و پیشرفت سطوح تفکر انتقادی، به عنوان توانمندی و قابلیت اثرگذار بر خودراهبری و حل مسئله، سطوح یادگیری خودراهبر و حل مسئله نیز در دانشجویان ارتقاء خواهد یافت (نهر وانیان و زارع، ۱۳۹۶). همچنین آموزش حل مسئله ابداعی به گونه‌ای معنادار در بهبود آن بخش‌هایی از خلاقیت، نوآوری و تفکر اعضا هیئت علمی دانشگاه که بیشتر تحت تأثیر یادگیری است مؤثر واقع می‌گردد (آذری و زارع، ۱۳۹۳). یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد، آموزش حل مسئله بر فرآیندهای خودجوش نظم‌دهنده (انتخاب، بهینه‌سازی، و جبران در دانشجویان تأثیر معناداری داشته است (ذوالفقاری و زارع، ۱۳۹۳).

نتایج بدست آمده همسو با یافته‌های شی هو^۱ و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند که فیلدیک منفی منجر به تسلیم شدن در رسیدن به هدف می‌شود از طرف دیگر یو^۲ (۲۰۱۱) گزارش کرد که هماهنگی میان خودهای موجود می‌تواند عملکرد روابط بین شخصی را بهبود بخشد. دمیرال^۳، درمال^۴ و کاراگدیک^۵ (۲۰۱۵) نشان دادند که یک رابطه متوسط مثبت و معنادار بین مهارت تفکر تأملی با حل مسئله و نگرش نسبت به ریاضیات وجود دارد. در این راستا هامارتا^۶ (۲۰۰۹) بیان می‌کند که عزت نفس و رضایت از زندگی به طور مثبت با جهت‌گیری مثبت به حل مسئله منطقی ارتباط دارد و همچنین این دو به طور منفی با جهت‌گیری منفی - بی‌دقتی و اجتناب در ارتباط بودند. دورایراج (۲۰۱۳) در پژوهشی به وجود رابطه بین هیجان و پردازش اطلاعات هیجانی و جنبه‌های خود اشاره می‌کند. روبین و بولدرو^۷ (۲۰۰۳)، ارتباط میان توانایی شخص در بهبود روابط صمیمانه را با خود هم‌خوانی‌های ایده‌آل گزارش کرده‌اند. الاین^۸ و همکاران (۲۰۰۶) در بررسی جامع جامع به ارائه مدل و ارتباط بین حافظه، ساختارهای شناختی، خود و هیجان در ارتباط با افسردگی می‌پردازند.

در این مدل تأکید بر درک ریشه اضطراب بر اساس خود، هیجان، حافظه و ساختار شناختی فرد است. پژوهش راپاریا^۹ و همکاران (۲۰۱۶) نشان می‌دهد هیجانات مخدوش علاوه بر ایجاد سوگیری توجه موجب نقص در

1. Shi hu
2. yoo
3. Demiral
4. Dermal
5. Karagdic
6. Hamarta
7. Robins & Boldero
8. Elaine
9. Raparia

اجتماعی می‌تواند نتایج مثبت سازمانی به همراه داشته باشد.

با تشکر از زحمات جناب آقای دکتر حسین زارع که در تمام مراحل اجرای این پژوهش راهنمایی و مساعدت صبورانه ایشان راه گشا بود، پیشنهاد می‌شود سایر محققین در جامعه‌های دیگر پژوهش انجام شده را تکرار نمایند.

پردازش هیجانی می‌شوند و افرادی که هنگام پردازش هیجانی سبک‌های ناکارآمد را بر می‌گزینند در برابر مشکلات آسیب پذیرتر هستند. با توجه به یافته‌ها به نظر می‌رسد آموزش و ارتقاء جنبه‌های پردازش هیجانی در کارکنان مهارت حل مسئله اجتماعی در آنان را ارتقاء می‌بخشد همچنین کمک به رفع عدم توازن خود در زمینه حل مسئله

منابع

- ذالفقاری، ح.؛ زارع، ح.؛ فرج‌اللهی، م. و ملکی، ح. (۱۳۹۳). «اثر بخشی آموزش حل مسئله در فرآیندهای خودجوش نظم دهند انتخاب، بهینه‌سازی، و جبران در دانشجویان»، مجله علوم روان‌شناختی، سال ۱۳، شماره ۵۱، ۳۷۶-۴۰۰.

- زارع، ح. و نهروانیان، پ. (۱۳۹۶). «اثر آموزش تفکر انتقادی بر سبک‌های حل مسئله و یادگیری خود راهبر»، تازه‌های علوم شناختی، سال ۱۹، شماره ۲، ۱۲-۲.

- زارع، ح.؛ و اسماعیلی، م. (۱۳۹۶). «بازیابی خاطرات از حافظه سرگذشتی و ارتباط آن با حل مسئله در افراد افسرده و مضطرب»، مجله روان‌شناختی شناختی، ۱۳.

- زارع، ح.؛ و برادران، م. (۱۳۹۳). «هنجاریابی پرسشنامه استدلال تورپ در دانشجویان». فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی دانشگاه تبریز، ۹ (۳۴)، ۴۱-۵۵.

- زارع، ح.؛ و شریفی، ع. ا. (۱۳۹۷). روان‌شناسی شناختی. تهران، دانشگاه پیام نور.

- آذری، ش. و زارع، ح. (۱۳۹۳). «اثر بخشی آموزش نظریه حل مسئله ابداعی (TRIZ) بر خلاقیت، نوآوری و تفکر علمی اعضای هیات علمی»، فصلنامه تازه‌های روان‌شناسی صنعتی/سازمانی، سال ۴، شماره ۱۵، ۸۷-۱۰۰.

- ابوالقاسمی، ع. و کیامرش، آ. (۱۳۸۷). «بررسی ارتباط حل مسئله اجتماعی و مؤلفه‌های آن با الگوهای شخصیتی خودشیفته و ضد اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستان‌های اردبیل». مطالعات روان‌شناختی، ۴، ۲۶-۱۰.

- ابوالمعالی، خ.؛ کیوان، ل. و سعادت‌ی شامیر، ا. (۱۳۹۲). «پیش‌بینی مهارت‌های حل مسئله اجتماعی بر اساس ترتیب تولد و سبک‌های دل‌بستگی». پژوهشنامه تربیتی، ۳۳.

- اسماعیلی، م.؛ زارع، ح.؛ علی‌پور، ا. و اورکی، م. (۱۳۹۷). «مدل‌یابی رابطه بین نقص در کارکرد اجرایی با حل مسئله ناکارآمد در افراد مبتلا به افسردگی اساسی: نقش واسطه‌ای حافظه سرگذشتی بیش کلی‌گرا». فصلنامه علمی - پژوهشی عصب روان‌شناسی، ۱۳۹۷؛ ۴(۱۲): ۴۵-۶۰.

فاطمه سادات سپیده دم و همکاران: مدل یابی معادلات ساختاری اثر پردازش اطلاعات هیجانی بر حل مسئله اجتماعی ...

- زارع، ح. و عبدالله زاده، ح. (۱۳۹۱). مقیاس‌های اندازه‌گیری در روان‌شناسی شناختی. تهران، آبیژ.
- زارع، ح. و لطف الله، ف. (۱۳۹۱). خلاقیت، حل مسئله و تفکر راهبردی. تهران، دانشگاه پیام نور.
- لطفی، ص؛ ابوالقاسمی، ع. و نریمانی، م. (۱۳۹۲). «مقایسه پردازش هیجانی و ترس از ارزیابی‌های منفی و مثبت در زنان دارای فوبی اجتماعی و زنان عادی». *مجله دانش و*
- Dolan, R. J. (2002) *Emotion, cognition and behavior science*, 298 (5596), 1191- 1194.
- Durairaj (Mahesh) M., & Daphna O. (2013). "Emotion, self, and identity: Implications for and consequences of consumer behavior" Call for papers for a special issue in *Journal of Consumer Psychology*.
- D'zurilla, T. J., Chang, E. C., & Sanna, L. J. (2003). "Self-esteem and social problem solving as predictors of aggression in college students". *J Soc Clin Psychol.*;22(4):424-40
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (2001). *Problem solving therapies*. In Dobson, K. S. (Ed) *Hand book of Cognitive-Behavvioral Therapies*, New York: Guilford Press.
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (2007). *Problem solving therapy: A social competence approach to clinical intervention*. New York: Springer.
- Elaine, S., Barry, A. T, Mary, J., Naus, b., & Lynn, P. R. (2006). "Depression, implicit memory, and self: A revised memory model of
- پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، (۱۴) ۳، ۱۰۱-۱۱۱.
- مایکل، آ. و مارک ت. ک. (۲۰۱۰). روان‌شناسی شناختی زبان، تفکر، هیجان‌ها و هشیاری. ترجمه حسین زارع، ۱۳۹۷. تهران. انتشارات ارجمند.
- میرزا حسینی، ح. (۱۳۸۷). «پیش‌بینی بهزیستی در مبتلایان به هراس اجتماعی بر اساس انواع خود ناهمخوانی». *روان‌شناسی معاصر*، ۳(۲).
- Adler, A. (1964). *Problems of neurosis*. New York: Harper & Row.
- Bak, W. (2014). "Self - standards and self- discrepancies : A structural model of self- knowledge". *Current Psychology*, 33, 155-173.
- Bakar, e., Thomas, S. Thomas, P. W., Owwns, M. (2007). "Development of an emotional processing scale". *Journal of psychosomatic Research*, 62, 167- 178.
- Bruch M. A., Rivet, K. M., &Laurenti, J. (2000). "Type of self-discrepancy and relationships to components of tripartite model of emotional distress". *personality and individual differences*, 29, 37-44.
- Chan, P., R., D., K., S. (1997). "Cultural differences in the relation between self- discrepancy and life satisfaction". *International Journal of Psychology*, 32(6), 387- 398.
- Demiral. M, Derman. I, & Karagedik. E. (2015). *A study on the relationship between reRlectivetininking skills towards problem solving and attitudes towards mathematics*.

- emotion", *Clinical Psychology Review* 26 . 719 – 745.
- Foa, E. B., and Kozak, M. S. (1986). "Emotional processing of fear: exposure to corrective information". *Psychological bulletin*, 99(1), 20
- Hardin, E. E. (2002). "Depression and social anxiety among Asian and European Americans: the roles of self-discrepancy, optimism, and pessimism. Doctoral dissertation, The Ohio state University", *Dissertation Abstracts International*, 63, 2056.
- Hardin, E. E., & Leong, F. T. (2005). "Optimism and pessimism as mediators of the relations between self-discrepancies and distress among Asian and European". *American Journal of Counseling Psychology*, 52, 25-35.
- Harmata, E. (2009). "A prediction of self-esteem and life satisfaction social problem solving". *Social behavior and personality* , 37 (1) , 73-82.
- Higgins, E. T. (1987). "Self-discrepancy : a theory relating self and affect". *Psychological Review*, 94, 319- 340.
- Higgins, E. T. (1989). "Self-discrepancy theory: what patterns of self beliefs cause people to suffer Advances in experimental." *social psychology*, 22, 93-136.
- Janassen, D, h. (2011). Learning to solve problem : A hand book for designing problem solving learning environments.
- Johnson, D. R., Amoloza, T. O., & Booth, A. (2003). "Stability and developmental change in marital quality : A three- wave panel analysis". *Journal of Marriage and the Family*. 582- 594.
- Malik, S., Balda, S., & Punia, S. (2006). "Socio-emotional behavior and social problem solving skills of 6-8 year-old children", *journal of social science*, 12(1), 55-58.
- Marganska, A., Gallagher, M., & Miranda, R. (2013). "Adult attachment, emotion dysregulation, and symptoms of depression and generalized anxiety disorder". *American Journal of Orthopsychiatry*, 83(1), 131-141.
- Martini, T. S., & Bosseri, M. A. (2010). "Emotion Regulation strategies and goals as predictors of older mothers and Adult Daughters. Helping-Related Subjective well-Being". *Psychology and aging*. 25. 48- 59.
- Maydeu-Olivares, A. and et al, (2000). "Psychometric properties of the Spanish Adaptation of social problem solving inventory – Revised (SPSI- R)", *personality and individual Differences* , 29, 699- 708.
- Meyers, L. S, Gamst, G., & Goarin, A. J. (2006). *Applied multivariate research, design and interpretation*, Thousand oaks. London. New Delhi, Sage publication.
- Rachman, S. J. (1980). "Emotional processing". *Behaviour Research and Therapy*; 18: 51- 60.
- Raparia, E., Coplan, J. D., Abdallah, C. G., & Hof, P. R. (2016). "Impact of

childhood emotional processing in patients with generalized anxiety disorder". *journal of effective disorders*, 190, 414-423.

- Robins, G., & Boldero, J. (2003). "Relational discrepancy theory : The implications of self- discrepancy theory for dyadic relationships and for the emergence of social structure". *Personality and Social Psychology Review*, 7, 56- 74.

- Salisch, M., Haenel, M., & Freund, P. (2013). "Emotion understanding and cognitive abilities in young children". *Learn Individ Differ*. 26; (5): 15-9

- Shihu, M., Hood, P. A. C.(2018). "Nagative career feedback and career out comes: The mediating roles of self regulatory". *journal of vocational behavior*.

- Stevens, C., and Bavelier, D. (2013). "The role of selective attention on academic foundations : acoynitiveneuroscience perspective". *Devebpm-entalcoynitive neuroscience*, 2. s30-48.

- Valenza , G., and scilingo, E. P.(2014). "Book summary and perspectives for future Research in Autonomic Nervous system Dynamics for mood and emotional state Recgnition" *Springer international publishing*. (PP. 134. 143).

- Watson, N., Bryan, B. C., & Thrash, T. M. (2010). "Self- discrepancy : comparisons of the psychometric properties of three instruments". *Psychological assessment*, 22(4), 878.

- Wilson. E. O. (1962). *Behavior of Dacetonarmigerum (Latreille), with a classification of self- grooming movements in ants*. Bulletin of the Museum of Comparative Zoology.

- Yoo, J. J. (2011). *Insecure attachment. Self- discrepancy, and suicidal tendency in a sample of Korcan and Korean*. American : A path model of suicide (Doctoral dissertation, Liberty University).